

ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

У статті розглянуто проблеми та перспективи застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності в обліковій практиці вітчизняних суб'єктів господарювання. Обґрунтовано переваги та недоліки використання МСФЗ в Україні.

Ключові слова: звітність, міжнародні стандарти фінансової звітності, положення (стандарт) бухгалтерського обліку, національні стандарти фінансової звітності.

V. H. LOPATOVSKY, O. I. RUSYN

Khmelnitsky National University

PROBLEMS OF IMPLEMENTATION OF INTERNATIONAL FINANCIAL REPORTING STANDARDS AT THE ENTERPRISES OF UKRAINE

The authors examine the problems and prospects of application of IFRS in the accounting practice of domestic entities. The problems of international standards in domestic enterprises. The advantages and disadvantages of using IFRS in Ukraine. Our research revealed that IFRS is an effective mean of international integration and sustainable economic development for local businesses and Ukraine in general.

Keywords: accounting, International Financial Reporting Standards, the provisions of (Standard), national financial reporting standards.

Вступ. Економічні реалії сьогодення вимагають від підприємств динамічного руху та впровадження інновацій задля збереження своїх конкурентних переваг та експансії нових ринків. Євроінтеграція вимагає від вітчизняних підприємств якісних змін не лише виробничого, а й управлінського процесу, які необхідні для успішної їх діяльності в майбутньому. Конвергенція фінансової звітності є невід'ємним процесом глобалізації сучасної економіки. Фінансова звітність, оформлена за міжнародними стандартами, є зрозумілою для іноземних партнерів чи потенційних інвесторів, що є важливою передумовою формування сприятливих умов для розвитку міжнародної співпраці. Усе це вимагає від України запровадження світових облікових стандартів. Протягом декількох останніх років український уряд все більше реформує чинне законодавство у напрямку зближення з Міжнародними стандартами фінансової звітності (далі – МСФЗ). Проте проблеми вітчизняних підприємств, які зіткнулися з переходом на нові стандарти звітності, у науковій літературі висвітлені недостатньо, що й зумовлює актуальність обраної тематики.

Проблемам впровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні постійно приділялась увага науковців. Серед наукового доробку з цього питання можна виділити праці: Ф.Ф. Бутинця [1], який вважає, що застосування МСФЗ є недоцільним, адже це може призвести до плутанини в обліку майна та фінансових результатів; С.Ф. Голова [2], який визнає максимальне зближення національних стандартів з міжнародними важливою метою, але стурбований серйозними проблемами, що виникають у процесі впровадження МСФЗ; В.М. Пархоменка [3], який наголошує на необхідності адаптації стандартів до вітчизняних реалій; Г.Г. Кірейцева [4], який наполягає на збереженні національних інтересів, вважаючи, що МСФЗ зорієнтовані на задоволення потреб глобальних виробників, та інших вчених; Н.З. Яцишина, який зазначає, що МСФЗ – це гнучка, динамічна система, котра відіграє позитивну роль у вдосконаленні національного бухгалтерського обліку та фінансової звітності й інтеграції України у світове співтовариство. Водночас, на нашу думку, значна кількість проблемних питань залишається поза кадром наукової уваги.

Метою статті є дослідження і визначення актуальних проблем запровадження МСФЗ на підприємствах України, а також формулювання пропозицій щодо їх усунення.

Експериментальна частина. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) – це набір прийнятих Радою з міжнародних стандартів фінансової звітності (IASB) документів (стандартів і коментарів), що визначають стандарти, які регламентують правила складання фінансової звітності, необхідної зовнішнім користувачам для прийняття ними економічних рішень стосовно підприємства. МСФЗ (IFRS) є інструментом реалізації економічної політики, основна мета використання якого полягає у забезпеченні прозорості та зрозумілості інформації щодо діяльності суб'єктів. Це означає, що стандартизація МСФЗ не ставить на меті деталізувати всі процедури та механізми фінансового обліку, в багатьох випадках віддаючи перевагу довірі до професійної самостійності бухгалтерів, які при вирішенні багатьох питань мають покладатися на службове сумління та особисті професійні судження [5].

У світовій практиці існує 4 моделі впровадження міжнародних стандартів: повне прийняття; опційне застосування; адаптація; спосіб схвалення. В процесі впровадження принципів МСФЗ Україна притримується адаптаційної політики, першим кроком якої було прийняття національних Положень (стандартів) бухгалтерського обліку (далі – (П(С)БО), які не суперечать міжнародним стандартам. Цілком

зрозуміло, що впровадження нових стандартів не може бути одномоментною подією, адже є складовою фінансових реформ [6].

Фінансова звітність є структурованим відображенням фінансового стану та фінансових результатів діяльності суб'єкта підприємництва. Метою складання фінансових звітів є надання інформації про фінансовий стан, фінансові результати діяльності та грошові потоки суб'єкта господарювання, яка є корисною для широкого кола користувачів при прийнятті ними економічних рішень.

На даний момент складання звітності за міжнародними стандартами є обов'язковою вимогою згідно з Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [7] для публічних акціонерних товариств, банків, а також для окремих підприємств, що провадять господарську діяльність, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України, усі інші підприємства самостійно визначають доцільність застосування міжнародних стандартів для складання фінансової звітності. На нашу думку, подання публічними акціонерними товариствами звітності згідно принципів МСФЗ дозволить управлінському персоналу і аудиторам покращити якість інформації, яка розкривається на ринку цінних паперів [8], а також зробить фінансову звітність учасників фондового ринку більш прозорою та зрозумілою для інвесторів, у тому числі іноземних.

Існують вагомі причини, які поступово схиляють українські підприємства до переходу на міжнародні стандарти обліку. Такий перехід дозволить уникнути облікового хаосу, коли одне підприємство формує звітність одночасно згідно національним та міжнародним вимогам, що в свою чергу може ввести в оману чи ускладнити розуміння інформації інвесторами, кредиторами та іншими користувачами. Друга причина пов'язана з тим, що одразу виникають переваги для ринків капіталу, що надає можливість швидше реагувати на коливання чи зміни в інформації. І, наостанок, це суттєва допомога бухгалтерам і підприємцям у формуванні швидкої, правдивої, достовірної інформації, веденні обліку та складання звітності [9].

На нашу думку, переваги складання фінансової звітності за міжнародними стандартами є очевидними як для підприємств, так і для держави:

- можливість порівняння та зіставлення показників фінансової звітності компаній з різних країн світу;
- прозорість інформації, що забезпечується шляхом дотримання правил її складання, а також численними поясненнями до фінансової звітності;
- значна надійність інформації (не враховуючи випадки її фальсифікації);
- більша довіра потенційних партнерів до звітності, складеної за міжнародними стандартами;
- можливість залучення більш швидкого та об'ємного фінансово-інвестиційного потоку до України;
- можливість виходу на міжнародні ринки торгівлі;
- розумне залучення значних інвестицій може стати одним із елементів економічного зростання країни;
- економія грошових ресурсів та часу на трансформацію фінансової звітності у відповідності до вимог МСФЗ;
- надходження інвестицій до держави створить додаткову кількість робочих місць, а отже знизиться рівень безробіття.

Підприємства, які повинні добровільно обирати концептуальну основу складання звітності, зіштовхуються із деякими труднощами. По-перше, відсутність достатньої кількості висококваліфікованих бухгалтерів із знанням МСФЗ. По-друге, відсутність мотивації керівників підприємств до змін у звітності. По-третє, вартість переходу на міжнародні стандарти. Ці причини тісно взаємозв'язані між собою.

На сьогодні висококваліфікованих бухгалтерів із знанням МСФЗ не так уже й просто знайти на ринку праці України. Приватні курси з отриманням сертифікату коштують в Україні від 2000 до 7500 грн [10]. Таким чином, враховуючи ціни на навчання бухгалтерів, мотивації на добровільний перехід до міжнародних стандартів фінансової звітності недостатньо. Тим більше, що представники податкових органів будуть проти включення витрат на навчання бухгалтерів з питань МСФЗ до податкових витрат [11]. Однак, ми вважаємо, що Податковий кодекс містить у собі достатню кількість аргументів для врахування цих витрат.

Окрім цього, перехід на МСФЗ вимагає вирішення ряду проблем, серед яких є наступні:

- необхідність формування інституційних механізмів, що забезпечують розробку, впровадження МСФЗ і нагляд за їх дотриманням на міжнародному, національному і регіональних рівнях, а також забезпечення скоординованої роботи цих механізмів;
- потреба у вирішенні питань правового впровадження МСФЗ в національну практику, розробка нових нормативів і внесення змін до діючої законодавчо-нормативної бази;
- необхідність чіткого розуміння сфери застосування МСФЗ на національному рівні;
- необхідність вирішення технічних питань, пов'язаних як із специфікою МСФЗ, так і з національними особливостями [12].

Висновки. Проведене нами дослідження виявило, що на сьогоднішній день МСФЗ є ефективним засобом міжнародної інтеграції та запорукою сталого економічного розвитку для вітчизняних суб'єктів підприємництва та України в цілому. Використання МСФЗ має суттєві переваги перед П(С)БО для

більшості підприємств та користувачів їх фінансової звітності, оскільки звітність за МСФЗ має забезпечувати повноту та достовірність інформації про діяльність підприємства, надаючи можливість оцінити та проаналізувати його привабливість для зарубіжних та національних інвесторів, кредиторів. Наразі ще існують проблеми гармонізації національних та міжнародних стандартів звітності, а також застосування останніх на практиці.

На нашу думку, для вирішення означених проблем сприятиме:

- узгодження та приведення до єдиних норм Податкового кодексу України, П(С)БО та МСФЗ, які на сьогодні мають безліч розбіжностей, постійно переглядаються, змінюються та доповнюються;
- розробка норм, методик та рекомендацій із застосування МСФЗ на вітчизняних підприємствах;
- підвищення кваліфікації бухгалтерів та інформованості інших користувачів фінансової звітності щодо застосування МСФЗ;
- проведення конференцій для бухгалтерів-теоретиків, бухгалтерів-практиків та студентів із залученням спеціалістів із міжнародних стандартів.

Література

1. Бутинець Ф. Ще раз про бухгалтерський облік як науку / Ф. Бутинець // Бухгалтерський облік і аудит. – 2005. – № 10. – С. 20.
2. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку : монографія / С.Ф. Голов. – К. : МІМ; Центр учбової літератури, 2007. – 522 с.
3. Пархоменко В. Финансовая отчетность по международным стандартам [Електронний ресурс] / В. Пархоменко // Вестник налоговой службы Украины. – 2012. – № 11. – Режим доступу : <http://www.visnuk.com.ua/ru/pubs/id/944>.
4. Кірейцев Г. Роль бухгалтера і аудитора у процесах мінімізації невизначеності як основи кризових явищ / Г. Кірейцев // Бухгалтерія в сільському господарстві. – 2010. – № 3. – С. 33–35.
5. Бухгалтерский учет в зарубежных странах : учебник / Я.В. Соколов, Ф.Ф. Бутинец, Л. Л. Горечкая ; отв. ред. Ф.Ф. Бутинец. – М. : ТК Велби, Изд-во Проспект, 2006. – 672 с.
6. Веріга Г.В. Міжнародні стандарти фінансової звітності / Г.В. Веріга, А.Савро // Бухгалтерський облік і аудит. – 2010. – № 9. – С. 19–25.
7. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс] : закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
8. Голов С.Ф. МСФЗ у форматі Мініфіну / С.Ф. Голов // Бухгалтерський облік і аудит. – 2013. – № 4. – С. 3-8.
9. Яцишин Н.З. Логос парадигми фінансової звітності підприємств в Україні та дивергенція світового досвіду / Н.З. Яцишин // Науковий вісник Ужгородського університету. Економіка. – 2011. – Вип. 34. – С. 147–154.
10. Щодо сертифіката з МСФЗ [Електронний ресурс] : лист Міністерства фінансів України від 13.02.12 р. № 31-08410-07-29/3418. – Режим доступу : http://buhgalter911.com/Res/Zakoni/Pisma/Pisma_634695221604434501.aspx.
11. Голов С.Ф. Сучасний стан та перспективи розвитку бухгалтерського обліку в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук : спец. 08.00.09 "Бухгалтерський облік, аналіз та аудит" / Голов С.Ф. ; Київський нац. економічний ун-т. ім. Вадима Гетьмана. – К. : [Б.В.], 2009. – 35 с.
12. Михайлова Т. П. Міжнародний облік і аудит (частина Міжнародний облік) : підручник / Т.П. Михайлова. – Донецьк : ДонДУЕТ, 2006. – 78 с.

References

1. Buty' necz' F. Shhe raz pro buxgalters' ky' j oblik yak nauku / F. Buty' necz' // Buxgalters' ky' j oblik i audy' t. – 2005. – 10. – S. 20.
2. Golov S.F. Buxgalters' ky' j oblik v Ukrayini: analiz stanu ta perspektvy' rozvy' tku: monografiya / S.F. Golov. – K.: MIM; Centr uchbovoyi literatury', 2007. – 522 s.
3. Parxomenko V. Fy' nansovaya otchetnost' pomezhdunarodnym standartam / V. Parxomenko // Vestny' k nalogovoy sluzhby Ukray' ny. – 2012. – 11. – Rezhym' m dostupu: <http://www.visnuk.com.ua/ru/pubs/id/944>.
4. Kirejcev G. Rol' buxgaltera i audy' tora u procesax minimizaciyi nevy' znachenosti yak osnovy' kry' zovy' x yavy' shh / G. Kirejcev // Buxgalteriya v sil' s' komu gospodarstvi. – 2010. – 3. – S. 33–35.
5. Buxgaltersky' j uchet v zarubezhny' x stranax: uchebny' k / Ya.V. Sokolov, F.F. Butynecz, L. L. Goreczkaya; otv. red. F.F. Butynecz. – M.: TK Velby', Y' zd-vo Prospekt, 2006. – 672 s.
6. Veriga G.V. Mizhnarodni standarty' finansovoyi zvitznosti / G.V. Veriga, A.Savro // Buxgalters' ky' j oblik i audy' t. – 2010. – 9. – S. 19-25.
7. Pro buxgalters' ky' j oblik ta finansovu zvitznist' v Ukrayini : Zakon Ukrayiny' vid 16.07.1999 r. № 996-XIV / – Rezhym' m dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
8. Golov S.F. MSFZ u formati Minfinu / S.F. Golov // Buxgalters' ky' j oblik i audy' t. – 2013. – 4. – S. 3-8.
9. Yacy' shy' n N.Z. Logos parady' gmy' finansovoyi zvitznosti pidpry' yemstv v Ukrayini ta dy' vergenciya svitovogo dosvidu / N.Z. Yacy' shy' n // Naukovy' j visny' k Uzhgorods' kogo universy' tetu. Ekonomika. – 2011. – Vy' p. 34. – S. 147-154.
10. Shhodo serty' fikata z MSFZ : Ly' st Ministerstva finansiv Ukrayiny' vid 13.02.12 r. № 31-08410-07-29/3418. – Rezhym' m dostupu: http://buhgalter911.com/Res/Zakoni/Pisma/Pisma_634695221604434501.aspx.
11. Golov S.F. Suchasny' j stan ta perspektvy' rozvy' tku buxgalters' kogo obliku v Ukrayini [Tekst]: avtoref. dy' s. dok. ekonom.

nauk: specz. 08.00.09 – Buxgalters'kyj oblik, analiz ta audy't / Golov S.F; Ky'yivs'kyj nacz. ekonomichnyj un-t. im. Vady'ma Get'mana. – K.: [B.V.], 2009. – 35 s.

12. My'hajlova T. P. Mizhnarodnyj oblik i audy't (chasty'na Mizhnarodnyj oblik) [Tekst]: pidruchn. / T.P.My'hajlova. – Donecz'k: DonDUET, 2006. – 78 s.

Надійшла 22.11.2014; рецензент: д. е. н. Войнаренко М. П.